

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผลของการฝึกอบรมโดยให้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่ตามมาของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ด้วยโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงลำดับขั้นที่สองเป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของครูและพ่อแม่ผู้ปกครองในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ (2) เพื่อศึกษาผลของการฝึกอบรมที่มีต่อทักษะความสามารถของครู และผลของทักษะความสามารถของครูที่มีต่อพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ และ (3) เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ และศึกษาอิทธิพลของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่มีต่อพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

ประชากรในการวิจัยเป็นครูและพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนวัดไผ่โรงวัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำแนกเป็นครูจำนวน 25 คน และพ่อแม่ผู้ปกครองจำนวน 564 คน กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ (1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับประเมินความต้องการจำเป็นของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการศึกษาของพ่อแม่ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูทั้งหมดจำนวน 25 คน และกลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของพ่อแม่/ผู้ปกครองตามระดับชั้นของนักเรียนจำนวน 322 คน และ (2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูทั้งหมดจำนวน 25 คนและกลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครองจำนวน 564 คน โดยข้อมูลของพ่อแม่/ผู้ปกครองที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์จากการตอบแบบสอบถาม 3 ครั้ง ที่นำไปวิเคราะห์ด้วยโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงลำดับขั้นที่สองมีจำนวน 493 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มตัวแปรที่เป็นสาเหตุของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรความเชื่อที่จูงใจให้มีส่วนร่วม (MBL) ตัวแปรบริบทชีวิตของพ่อแม่ (LCT) และตัวแปรทักษะความสามารถของครู (TSK) (2) กลุ่มตัวแปรภายในแฝงและชุดของตัวแปรสังเกตได้ มี 2 กลุ่มย่อย คือ (2.1) กลุ่มตัวแปรแฝงพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่วัดจากตัวแปรแฝงการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ 3 ครั้ง (PI1 PI2 และ PI3) โดยตัวแปรแฝงการมีส่วนร่วมของพ่อแม่วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร คือ ตัวแปรการเลี้ยงดู ตัวแปรการสื่อสาร ตัวแปรการอาสาสมัคร ตัวแปรการเรียนรู้ที่บ้าน ตัวแปรการตัดสินใจ และตัวแปรการร่วมมือรวมพลังกับชุมชน (2.2) กลุ่มตัวแปรแฝง

พัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนวัดจากตัวแปรแฝงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน 3 ครั้ง (ACH1 ACH2 และ ACH3) โดยตัวแปรแฝงผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 2 ตัวแปร คือ ตัวแปร การมีทักษะชีวิต และตัวแปรพฤติกรรมการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 3 ชุด คือ ชุดแรกเป็นแบบสอบถามการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการศึกษาของพ่อแม่มีรูปแบบการตอบสนองสภาพ (dual response) ชุดที่สองเป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการศึกษาของพ่อแม่ และชุดที่สามเป็นแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เครื่องมือแต่ละชุดมีคุณภาพด้านความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์สูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคระหว่าง 0.72 – 0.97 ผลจากการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า ตัวแปรความเชื่อที่ใจให้มีส่วนร่วม ตัวแปรบริบทชีวิตของพ่อแม่ ตัวแปรทักษะความสามารถของครู ตัวแปรการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ และตัวแปรผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีความตรงเชิงโครงสร้างสามารถวัดได้ด้วยตัวแปรสังเกตได้หรือตัวบ่งชี้ในแต่ละโมเดลได้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นการข้อมูลเบื้องต้นของลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างและการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรในโมเดล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ ความโด่ง เพื่อศึกษาลักษณะการแจกแจงของตัวแปร รวมทั้งการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติที่ใช้ ได้แก่ การตรวจสอบการแจกแจงแบบปกติ ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างตัวแปร ภาวะร่วมเส้นตรงพหุ ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน และความเป็นเอกพันธ์ของการกระจาย ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามวิจัยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ (1) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาระดับความต้องการจำเป็นในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และการพัฒนาบทบาท 3M ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS for Windows (2) การวิเคราะห์ผลของการฝึกอบรมที่มีต่อทักษะความสามารถของครู ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์แบบอุปนัย และ (3) การวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่ตามมาของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ใช้วิธีการวิเคราะห์โค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงลำดับขั้นที่สองด้วยโปรแกรมลิซเรล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของครูและพ่อแม่ผู้ปกครองในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ด้วยวิธี Mean Difference Method (MDF) ด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ข้อมูลจากกลุ่มครูแสดงให้เห็นว่า ระดับของความต้องการจำเป็นด้านการอาสาสมัครมี

ค่ามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการร่วมมือรวมพลังกับชุมชน ด้านการตัดสินใจ และด้านการเรียนรู้ ส่วนด้านที่มีระดับของความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการสื่อสาร ในขณะที่ข้อมูลจากพ่อแม่ผู้ปกครองแสดงให้เห็นว่า ระดับของความต้องการจำเป็นในด้านการร่วมมือรวมพลังกับชุมชนมีค่ามากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการอาสาสมัคร ด้านการตัดสินใจ ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดคือ ด้านการสื่อสาร

เมื่อพิจารณาตามประเภทของกิจกรรมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มครูพบว่า กิจกรรมที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดในด้านการเลี้ยงดู ด้านการอาสาสมัคร ด้านการตัดสินใจ และด้านการร่วมมือรวมพลังคือ การจัดทำสารสนเทศ ส่วนด้านการสื่อสารคือ การสร้างโอกาส และด้านการเรียนรู้ที่บ้านคือ การให้ความรู้ ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองพบว่า กิจกรรมที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดในด้านการเลี้ยงดู ด้านการสื่อสาร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการตัดสินใจคือ การให้ความรู้ ส่วนด้านการอาสาสมัครคือ การสร้างโอกาส และด้านการร่วมมือรวมพลังกับชุมชนคือ การจัดทำสารสนเทศ

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของครูและพ่อแม่ผู้ปกครองในการฝึกอบรมเกี่ยวกับบทบาท 3M พบว่า ทั้งครูและพ่อแม่ผู้ปกครองมีระดับความต้องการจำเป็นด้านการเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเป็นผู้ใส่ใจกำกับ และด้านการเป็นผู้ให้กำลังใจ

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าในอุดมคติกับสภาพที่คาดหวังในด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ พบว่า กลุ่มครูมีระดับสภาพที่คาดหวังใกล้เคียงกับค่าในอุดมคติ ส่วนกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองมีระดับสภาพที่คาดหวังต่างจากค่าในอุดมคติมีค่ามากกว่า 1 ซึ่งมีความต้องการจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความคิดความเชื่อ ได้แก่ ตัวแปรด้านการอาสาสมัครและด้านการตัดสินใจ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าในอุดมคติกับสภาพที่คาดหวังด้านบทบาท 3M พบว่า กลุ่มครูมีระดับสภาพที่คาดหวังต่างจากค่าในอุดมคติที่มีค่ามากกว่า 1 ซึ่งมีความต้องการจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความคิดความเชื่อ ได้แก่ ตัวแปรด้านการให้กำลังใจและด้านการเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริม ส่วนกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความคิดความเชื่อ ด้านการให้กำลังใจ

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์เมทริกซ์ด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มพ่อแม่และข้อมูลจากกลุ่มครูพบว่า มิติที่จัดว่ามีสภาพดีกว่าเกณฑ์คือการสื่อสาร ข้อมูลจากกลุ่มพ่อแม่แสดงให้เห็นว่า มิติที่ควรได้รับการพัฒนาคือ การอาสาสมัคร ที่เหลือนอกนั้นเป็นมิติที่จัดว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ได้แก่ การเลี้ยงดู การเรียนรู้ที่บ้าน การร่วมมือรวมพลังกับชุมชน และการตัดสินใจ ในขณะที่ข้อมูลจากกลุ่มครูแสดงให้เห็นว่า มิติที่ควรปรับปรุง ได้แก่

การร่วมมือรวมพลังกับชุมชน การเรียนรู้ที่บ้าน การตัดสินใจ และการอาสาสมัคร ส่วนด้านการเลี้ยงดูจัดอยู่ในมิติที่มีสภาพดีกว่าเกณฑ์หรือกลุ่มดีมาก

ผลการประเมินความต้องการจำเป็นโดยการวิเคราะห์เมทริกซ์ด้านบทบาท 3M ทั้งข้อมูลจากกลุ่มครูและกลุ่มพ่อแม่พบว่า มิติที่ควรได้รับการพัฒนาคือ การให้กำลังใจด้วยรางวัลทั่วไป และการให้กำลังใจด้วยรางวัลที่เสริมสร้างการเรียนรู้ ข้อมูลจากกลุ่มครูชี้ให้เห็นว่า มิติที่ควรได้รับการพัฒนาคือ การส่งเสริมและจัดหาโอกาสการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดี และการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เหมาะสม ส่วนมิติที่ควรปรับปรุงได้แก่ การติดตามกำกับพฤติกรรมกรปฏิบัติงาน และการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน มิติที่เหลือทั้งหมดนอกจากที่กล่าวมาจัดอยู่ในกลุ่มดีมาก

2. ผลการฝึกอบรมครู พบว่า ครูทั้งหมดจำนวน 25 คน เข้ารับการอบรมตลอดหลักสูตร ครูให้ความสนใจต่อการฝึกอบรมที่จัดขึ้นและรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นอย่างดี ครูมีความพึงพอใจต่อบรรยากาศในการเรียนรู้ที่มีความเป็นกันเองระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร และระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน ครูมีความพึงพอใจต่อวิทยากร วิธีการและเนื้อหาสาระที่ใช้ในการอบรม ภายหลังจากฝึกอบรมพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความตื่นตัวในการทำงานและเห็นคุณค่าการทำงานร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน ผลผลิตที่ได้จากการฝึกอบรมครู ประกอบด้วย โครงร่างการวิจัยของครู กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และบทบาท 3M และแผนการจัดกิจกรรม

โครงร่างการวิจัยของครูมีทั้งหมดจำนวน 14 โครงการ โดยปัญหาวิจัยที่ครูนำเสนอแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนด้านวิชาการ กลุ่มที่สองเป็นปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียน โดยมีรูปแบบเป็นการวิจัยปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหา ดังกล่าว วิธีการที่ครูนำมาใช้แก้ปัญหาเป็นกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และบทบาท 3M กลุ่มตัวอย่างที่ครูใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนในห้องของตนเองหรือนักเรียนที่ตนเองสอนทั้งห้อง การเก็บรวบรวมข้อมูลขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหาวิจัย ถ้าเป็นปัญหาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนใช้วิธีการสังเกต ส่วนปัญหาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการใช้การทดสอบ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การเปรียบเทียบดูพัฒนาการก่อนและหลังการดำเนินการจัดกระทำ

กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และบทบาท 3M มีลักษณะเป็นการบูรณาการเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และบทบาท 3M เข้าด้วยกันเพื่อมุ่งแก้ปัญหาที่กำหนดในโครงการวิจัย ผลจากการสังเคราะห์กิจกรรมที่ครูพัฒนาขึ้นพบว่า ทุกกิจกรรมมุ่งพัฒนาบทบาท 3M ของพ่อแม่ทั้งด้านการให้กำลังใจ การใส่ใจกำกับ และการสนับสนุนส่งเสริม สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ด้าน

การเรียนรู้ รองลงมาเป็นด้านการเลี้ยงดูเท่ากับด้านการอาสาสมัคร ด้านการตัดสินใจ ด้านการสื่อสาร และด้านการร่วมมือรวมพลังกับชุมชน ตามลำดับ

แผนการจัดกิจกรรม เป็นการกำหนดแผนปฏิบัติการร่วมกันของครูในโรงเรียนและผู้วิจัย เพื่อดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และบทบาท 3M โดยกำหนดแนวทางการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนคือ (1) กำหนดเป้าหมาย (2) ให้ความรู้ (3) นำสู่การปฏิบัติ และ (4) วัดความสำเร็จ

การดำเนินกิจกรรมพัฒนาพ่อแม่/ผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตรหลานตามแผนการจัดกิจกรรมที่ระบุไว้มีกิจกรรมสำคัญ 2 ประการคือ กิจกรรมแรกเป็นการฝึกอบรมพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อสร้างความตระหนักและความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และบทบาท 3M การฝึกอบรมแบ่งเป็น 3 ช่วง ช่วงแรกเป็นกิจกรรมละลายพฤติกรรม ช่วงที่สองเป็นกิจกรรม Walk Rally และช่วงสุดท้ายเป็นการพบปะสนทนาระหว่างครูและพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อกำหนดบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน ผลการฝึกอบรมพ่อแม่ผู้ปกครองพบว่า มีพ่อแม่ผู้ปกครองเข้ารับการอบรมจำนวน 441 คน พ่อแม่ร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจ มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน พ่อแม่รู้สึกสนุกกับการทำกิจกรรมในแต่ละฐานโดยได้ความรู้จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน พ่อแม่สามารถกำหนดแนวทางในการมีส่วนร่วมและบทบาท 3M ได้อย่างเหมาะสม

กิจกรรมที่สองเป็นการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุตรหลานตามกิจกรรมที่ครูพัฒนาขึ้น ภายหลังจากการดำเนินกิจกรรมครูได้เรียนรู้วิธีการติดต่อสื่อสารกับพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีภูมิหลังต่างกัน ครูได้รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างแท้จริง การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวไม่เพียงแต่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับพ่อแม่ผู้ปกครองดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองและบุตรหลานให้ได้มีโอกาสใกล้ชิดกันมากขึ้น นอกจากนี้ครูยังได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของพ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งสามารถเชิญมาเป็นวิทยากรช่วยให้ความรู้แก่นักเรียนในโรงเรียนได้

ผลจากการดำเนินงานพัฒนาพ่อแม่ผู้ปกครองแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการฝึกอบรมครูที่พัฒนาขึ้นทำให้ครูมีทักษะความสามารถในการดำเนินงานพัฒนาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่เพิ่มขึ้น โดยครูสามารถทำงานร่วมกับพ่อแม่ ออกแบบกิจกรรมที่สามารถจูงใจพ่อแม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผน และสามารถใช้เทคนิคในการประสานงานติดต่อกับพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์พัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่มีการวัดซ้ำ 3 ครั้ง ได้แก่ ตัวแปรการเลี้ยงดู การสื่อสาร การอาสาสมัคร การเรียนรู้ที่บ้าน การตัดสินใจ การร่วมมือรวมพลังกับชุมชน

การมีทักษะชีวิต และพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ one-way ANOVA repeated measure พบว่า ค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่มีการวัดซ้ำ 3 ครั้งทุกตัวแปร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าเฉลี่ยจากการวัดครั้งที่ 1 มีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยจากการวัดครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 และค่าเฉลี่ยจากการวัดครั้งที่ 2 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยจากการวัดครั้งที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกตัวแปร ยกเว้นตัวแปรการอาสาสมัครและการตัดสินใจที่มีค่าเฉลี่ยจากการวัดครั้งที่ 2 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยจากการวัดครั้งที่ 3 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการพลอตค่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรที่มีการวัดซ้ำ 3 ครั้งลงในกราฟ พบว่า กราฟคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรที่มีการวัดซ้ำ 3 ครั้งทุกตัวแปร มีลักษณะเกือบเป็นเส้นตรง โดยกราฟมีความชันจากช่วงการวัดครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 มากกว่าความชันจากช่วงการวัดครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 การตรวจสอบพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยใช้โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงลำดับขั้นที่สองพบว่า รูปแบบพัฒนาการเชิงเส้นตรงมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ทั้งพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนมากกว่ารูปแบบอื่น

ผลการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุและอิทธิพลของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ พบว่า โมเดลสมมติฐานการวิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า chi-square = 150.05 มีค่า $p = 0.079$ ที่องศาอิสระ = 127 ค่าดัชนี NNFI = 0.998 และค่า RMSEA = 0.019 ตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลมีค่าประสิทธิผลความเที่ยง ระหว่าง 0.130 – 0.902 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงสูงสุดได้แก่ตัวแปรการเรียนรู้ที่บ้านจากการวัดครั้งที่ 3 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงต่ำสุดได้แก่ตัวแปรพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้จากการวัดครั้งที่ 3 โดยตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรแฝงระดับพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ตัวแปรแฝงความชันของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ตัวแปรแฝงระดับพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และ ตัวแปรแฝงความชันของพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ได้ร้อยละ 45.60 27.30 29.63 และ 19.40 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตัวแปรในโมเดล พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ตัวแปรบริบทชีวิตของพ่อแม่ และตัวแปรทักษะความสามารถของครู เมื่อพิจารณาอิทธิพลของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน พบว่า ตัวแปรแฝงความชันของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงความชันของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาผลของการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่ตามมาของการพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ด้วยโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงลำดับขั้นที่สอง มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายจำนวน 4 ประเด็น ประเด็นแรกคือ ความต้องการจำเป็นของครูและพ่อแม่ผู้ปกครองในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ประเด็นที่สองคือ ผลของการฝึกอบรมที่มีต่อทักษะความสามารถของครู ประเด็นที่สามคือ ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่ตามมาของการพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่มีต่อพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และประเด็นที่สี่คือ ข้อจำกัดของการวิจัย รายละเอียดแต่ละประเด็นมีดังนี้

1. ความต้องการจำเป็นของครูและพ่อแม่ผู้ปกครองในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าผลจากการประเมินความต้องการจำเป็นด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ทั้งกลุ่มครูและกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ไปในทิศทางเดียวกัน แม้ว่าจะระดับของความต้อการจำเป็นที่มีค่าสูงสุดสองลำดับแรกจะต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาจากคะแนนระหว่างด้านการอาสาสมัครและด้านการร่วมมือรวมพลังกับชุมชนในแต่ละกลุ่มพบว่า มีคะแนนใกล้เคียงกัน ส่วนมิติที่เหลือมีลำดับเหมือนกันเรียงตามลำดับคะแนนดังนี้ คือ ด้านการตัดสินใจ การเรียนรู้ที่บ้าน การเลี้ยงดู และการสื่อสาร นอกจากนี้ ยังพบว่าครูและพ่อแม่ผู้ปกครองมีความต้องการจำเป็นด้านบทบาท 3M เหมือนกันเรียงตามลำดับคะแนนคือ ด้านการเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริม การเป็นผู้ใส่ใจกำกับ และการเป็นผู้ให้กำลังใจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการรับรู้ข้อมูลของครูและพ่อแม่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่เหมือนกัน สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้พ่อแม่ผู้ปกครองรับทราบเป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการประเมินความต้องการจำเป็นที่ด้านการสื่อสารมีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับมิติอื่น ๆ ของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่

ผลจากการวิเคราะห์เมทริกซ์ด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มครูพบว่า มิติที่ควรปรับปรุง ได้แก่ การอาสาสมัคร การร่วมมือรวมพลังกับชุมชน การตัดสินใจ และการเรียนรู้ที่บ้าน ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองพบว่า มิติที่ควรได้รับการพัฒนา คือ การอาสาสมัคร มิติที่เหลือจัดเป็นมิติที่อยู่ในเกณฑ์ดีและมิติที่มีสภาพดีกว่าเกณฑ์ การวิเคราะห์เมทริกซ์ด้านบทบาท 3M พบว่า มิติที่ควรได้รับการพัฒนาทั้งครูและพ่อแม่ผู้ปกครอง คือ การให้กำลังใจด้วยรางวัลทั่วไป และการให้กำลังใจด้วยรางวัลที่เสริมสร้างการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2549) ที่พบว่าพ่อแม่ผู้ปกครองแสดงบทบาท 3M ในอัตราส่วน M1: M2: M3 ไม่เท่ากัน โดยมีอัตราส่วนของ M1 น้อยกว่าด้านอื่น นอกจากนี้ครูควร

ได้รับการพัฒนาด้านการส่งเสริมและจัดหาโอกาสการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดี และการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมทั้งปรับปรุงด้านการติดตามกำกับพฤติกรรม การปฏิบัติงาน และการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน อาจเนื่องมาจากผลกระทบจากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงทำให้ครูเห็นว่าตนเองจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการส่งเสริมและจัดหาโอกาสการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดี และการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว นอกจากนี้ยังอาจเป็นเพราะว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้สถานศึกษาต้องได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษาอย่างน้อยทุก 5 ปี จึงทำให้ครูมีความตื่นตัวที่จะพัฒนางานให้ดีขึ้นกว่าผลการประเมินในรอบที่ผ่านมา ส่งผลให้ครูเห็นความสำคัญในเรื่องของการติดตามกำกับพฤติกรรม การปฏิบัติงาน และการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าในอุดมคติกับสภาพที่คาดหวังในด้านการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ พบว่า กลุ่มครูมีระดับสภาพที่คาดหวังใกล้เคียงกับค่าในอุดมคติ ส่วนกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองมีระดับสภาพที่คาดหวังต่างจากค่าในอุดมคติมีค่ามากกว่า 1 ได้แก่ ตัวแปรด้านการอาสาสมัครและด้านการตัดสินใจ แสดงให้เห็นว่า ครูเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ในการพัฒนาผู้เรียน ในขณะที่พ่อแม่ผู้ปกครองยังไม่เห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการศึกษาโดยเฉพาะในมิติของการอาสาสมัครและการตัดสินใจ พ่อแม่ผู้ปกครองยังมีความเชื่อว่าเป็นบทบาทในการพัฒนาผู้เรียนที่โรงเรียนเป็นหน้าที่ของครูฝ่ายเดียว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลังจากการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งประสบการณ์ในการทำงานของครูที่ผ่านมายังสะท้อนให้เห็นว่า พ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ทำให้ครูคาดหวังให้พ่อแม่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษามากขึ้น การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าในอุดมคติกับสภาพที่คาดหวังในด้านการบทบาท 3M พบว่า กลุ่มครูมีระดับสภาพที่คาดหวังต่างจากค่าในอุดมคติมีค่ามากกว่า 1 ได้แก่ ตัวแปรด้านการให้กำลังใจและด้านการเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริม ส่วนกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองมีระดับสภาพที่คาดหวังต่างจากค่าในอุดมคติที่มีค่ามากกว่า 1 ได้แก่ ตัวแปรด้านการให้กำลังใจ อาจเป็นเพราะความเชื่อว่าการปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้ดีนั้นเป็นหน้าที่ที่ต้องทำอยู่แล้ว เช่น ครูต้องมีหน้าที่สอนและพัฒนาผู้เรียนอยู่แล้ว การที่ครูทำงานตามหน้าที่ได้ดีจึงเป็นเรื่องปกติที่ควรจะเป็น พ่อแม่ผู้ปกครองจึงไม่ค่อยเห็นความสำคัญในเรื่องการให้กำลังใจ และอาจเนื่องจากความเชื่อของ

สังคมชนบทที่เชื่อว่าการชมหรือให้กำลังใจแล้วอาจทำให้เหลิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2549) ที่พบว่า พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ค่อยได้แสดงบทบาทในด้านการให้กำลังใจมากนัก

2. ผลของการฝึกอบรมที่มีต่อทักษะความสามารถของครู

รูปแบบโปรแกรมการฝึกอบรมครูที่พัฒนาขึ้นมีแนวคิดตามหลักการของการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเตรียมการก่อนการฝึกอบรม ขั้นที่ 2 การดำเนินการฝึกอบรมขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ และขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดรับกับขั้นตอนและวิธีดำเนินการในการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของ UNESCO (1986) และสกศ.(2547)

หัวใจสำคัญของการฝึกอบรมที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานเน้นที่การเรียนรู้ร่วมกันของครูผู้เข้ารับการอบรมกับผู้ให้การอบรม ซึ่งต้องมีความเข้าใจตรงกันถึงเป้าหมายของกระบวนการฝึกอบรมและบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย (สุวิมล ว่องวานิช, 2548) กระบวนการฝึกอบรมที่ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรและรูปแบบในการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการของครู ส่งผลให้การฝึกอบรมครูที่จัดขึ้นได้รับความสนใจ ครูมีความพึงพอใจต่อบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เป็นกันเองระหว่างผู้เข้ารับการอบรมและวิทยากร และระหว่างผู้เข้ารับการอบรมด้วยกัน รวมทั้งมีความพึงพอใจต่อวิทยากร วิธีการและเนื้อหาสาระที่ใช้ในการอบรม อาจเป็นเพราะวิทยากรที่ให้ความรู้แก่ครูมีภูมิหลังเป็นครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกันจึงทำให้การสื่อความหมาย การยกตัวอย่างประกอบต่าง ๆ อยู่ในบริบทที่เข้าใจได้ง่าย ผลผลิตที่ได้จากการฝึกอบรมทั้งในส่วนของ การออกแบบกิจกรรม และแผนการจัดกิจกรรมเป็นสิ่งที่ครูคิดขึ้นเองทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง และต้องการทดลองจัดกิจกรรมตามแนวคิดของตนเอง ส่งผลให้ครูมีความกระตือรือร้นต่อการดำเนินงานทั้งในส่วนของ การเตรียมการ การสร้างเครื่องมือ และการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้

จากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ พบว่า รูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรมเพื่อสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ในการศึกษาของบุตรหลานและบทบาท 3M ที่ผู้วิจัยและคณะครูในโรงเรียนช่วยกันคิดขึ้น เป็นรูปแบบการฝึกอบรมปฏิบัติการที่พ่อแม่ผู้ปกครองได้รับทั้งความรู้ ความสนุกสนาน และสามารถนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2545) ที่พบว่ารูปแบบการอบรมที่เหมาะสมในการให้ความรู้แก่ครอบครัวคือรูปแบบการฝึกอบรมปฏิบัติการ

ผลจากการสังเคราะห์กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และบทบาท 3M ที่ครูพัฒนาขึ้นพบว่า ทุกกิจกรรมมุ่งพัฒนาบทบาท 3M ของพ่อแม่ทั้งด้านการให้กำลังใจ การใส่ใจ กำกับ และการสนับสนุนส่งเสริม สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ด้านการเรียนรู้ รองลงมาเป็นด้านการเลี้ยงดูเท่ากับด้านการอาสาสมัคร ด้านการตัดสินใจ ด้านการสื่อสาร และด้านการร่วมมือรวมพลังกับชุมชนมีน้อยที่สุด ตามลำดับ ซึ่งต่างจากผลการวิจัยของสุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2549) ที่พบว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองด้านการเลี้ยงดูมากที่สุด รองลงเป็นการสื่อสาร เท่ากับด้านการร่วมมือรวมพลังกับชุมชน ด้านการอาสาสมัคร ด้านการเรียนรู้ที่บ้าน และด้านการตัดสินใจน้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะครูกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาเน้นในด้านของการเรียนรู้ เป็นส่วนใหญ่จึงส่งผลให้กิจกรรมที่ครูพัฒนาขึ้นเน้นหนักในเรื่องของบทบาทการเรียนรู้ที่บ้าน

3. ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่ตามมาของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่มีต่อพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

จากการวิเคราะห์พัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่สำคัญคือ ทักษะความสามารถของครู และบริบทชีวิตของพ่อแม่ นั่นคือ ครูสามารถส่งเสริมให้พ่อแม่มีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตรหลานแสดงให้เห็นว่าการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่พัฒนาขึ้นทำให้ครูมีทักษะความสามารถในการดำเนินกิจกรรมที่สามารถพัฒนาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ได้ โดยครูเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาการทำงานตามลักษณะของการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สามารถสรุปเป็นบทเรียนที่ครูได้เรียนรู้และบูรณาการเชื่อมโยงกับงานพัฒนาผู้เรียนด้านอื่น ๆ เช่น การส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การรู้จักและพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นต้น ตัวแปรบริบทชีวิตของพ่อแม่ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรมีเวลาและกำลังความสามารถในการพัฒนาบุตรหลาน ส่งผลต่อพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ เป็นไปตามโมเดลกระบวนการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่ Hoover-Dempsey และ Sandler (2005) เสนอไว้ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hong และ Ho (2005) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สำหรับตัวแปรความเชื่อที่จูงใจให้มีส่วนร่วมส่งผลต่อพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพ่อแม่ที่ให้ข้อมูลมีลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกัน

สำหรับอิทธิพลของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผลจากการวิจัยพบว่า ตัวแปรความชันของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนแต่ไม่มีอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงความชันของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจากตัวแปรแฝงระดับของพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอาจส่งผลกลับมาที่ตัวแปรแฝง

ระดับความชันของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ แล้วจึงส่งผลกลับไปที่ตัวแปรแฝงความชันของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนซึ่งอาจต้องใช้เวลาานพอสมควร แต่เนื่องจากงานวิจัยนี้ศึกษาเพียงช่วงเวลา 3 เดือนจึงอาจยังเห็นผลไม่ชัดเจน

4. ข้อจำกัดของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดที่สำคัญ 3 ประการ *ประการแรก* คือ ข้อจำกัดในด้านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ เนื่องจากกระบวนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาพ่อแม่ผู้ปกครองประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 2 กิจกรรมคือ การฝึกอบรม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ การฝึกอบรมเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ในการศึกษาและบทบาท 3M ให้แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง ก่อนที่จะร่วมกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ในการศึกษาของบุตรหลานในขั้นต่อไป โดยจำนวนพ่อแม่ผู้ปกครองที่เข้ารับการอบรมมีจำนวน 441 คน คิดเป็นร้อยละ 78.33 ของจำนวนพ่อแม่ผู้ปกครองทั้งหมดจำนวน 564 คน แสดงให้เห็นว่าพ่อแม่ผู้ปกครองที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมมีสูงถึงร้อยละ 21.67 ซึ่งเข้าร่วมในกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ในการศึกษาของบุตรหลาน อาจส่งผลให้ผลการดำเนินกิจกรรมมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่ผ่านการฝึกอบรมกับกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองที่ไม่ผ่านการฝึกอบรม ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้แยกวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ข้อจำกัดของการวิจัย *ประการที่สอง* คือ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ เนื่องจากกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ที่ครูกำลังคิดขึ้นในแต่ละกิจกรรมมีช่วงระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมต่างกัน บางกิจกรรมจัดขึ้นภายในระยะเวลาประมาณ 1 เดือน บางกิจกรรมจัดขึ้นโดยใช้ระยะเวลาานานกว่า 1 เดือน โดยแต่ละกิจกรรมที่จัดขึ้นมีจุดเริ่มต้นของการพัฒนาแตกต่างกันตามความพร้อมของครูแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจส่งผลต่อการวัดพัฒนาการได้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลของการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อปัจจัยเชิงสาเหตุและผลที่ตามมาของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้วิจัยได้ข้อค้นพบในเชิงการนำไปใช้และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(1) รูปแบบการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้มีลักษณะของการฝึกอบรมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เป็นความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ดังนั้นในการนำรูปแบบการฝึกอบรมนี้ไปใช้จึง

ต้องอยู่บนฐานของความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมเป็นสำคัญ การพัฒนาครูที่มีฐานจากความต้องการของครูทำให้การนำผลการฝึกอบรมไปใช้จริงทำได้ดี ในส่วนวิทยากรผู้ให้ความรู้ควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์ มีการใช้ภาษาและยกตัวอย่างที่ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเข้าใจได้ง่ายก็จะทำให้สามารถจุดประกายความคิดของครูผู้เข้ารับการอบรมในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง ในช่วงของการลงมือปฏิบัติงานภายหลังการฝึกอบรม ครูส่วนใหญ่ยังคงต้องการคำแนะนำ การให้กำลังใจ และการช่วยเหลือ ดังนั้นรูปแบบการกำกับติดตามการดำเนินงานไม่ควรมุ่งเน้นผลงานมากจนเกินไปนัก ควรมีการยืดหยุ่น และให้กำลังใจครูอย่างต่อเนื่อง และเน้นสิ่งที่ครูได้เรียนรู้จากการดำเนินงานเพื่อให้ครูสามารถสะท้อนประสบการณ์ที่ได้รับก่อนเป็นองค์ความรู้ชิ้นใหม่สำหรับการดำเนินงานในครั้งต่อไป นอกจากนี้ระยะเวลาในการฝึกอบรมก็เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่จะทำให้การฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมครูที่ดำเนินการในระหว่างปิดภาคเรียนและมีการทิ้งช่วงเวลาให้ครูสามารถพัฒนางานของตนเองในระหว่างปิดภาคเรียน จะทำให้ครูไม่ต้องกังวลถึงงานในหน้าที่ และสามารถเตรียมการพร้อมที่จะดำเนินการเมื่อเปิดภาคเรียน

(2) เงื่อนไขความสำเร็จของโปรแกรม การออกแบบโปรแกรมการฝึกอบรมครูที่ประสบความสำเร็จในครั้งนี้อยู่ภายใต้เงื่อนไขหลายประการ ได้แก่ การใช้แรงจูงใจจากการได้ผลงานวิจัยของครูแต่ละคน ทำให้ครูแต่ละคนมีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน มีความมุ่งมั่นที่จะทำผลงานของตนเองประสบความสำเร็จ ส่งผลให้มีการดำเนินงานภายหลังการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้แล้วเงื่อนไขความสำเร็จยังขึ้นอยู่กับความเห็นความสำคัญของการดำเนินงานจากฝ่ายบริหารซึ่งมีผลอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของครู การร่วมมือร่วมพลังระหว่างเพื่อนครูในโรงเรียนในการคิดและปฏิบัติงานร่วมกัน รวมทั้งการร่วมมือร่วมพลังระหว่างครูและพ่อแม่ผู้ปกครองในการร่วมมือกันทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่ช่วยเสริมบทบาทการทำงานของแต่ละฝ่าย

(3) การพัฒนาความคิดความเชื่อของพ่อแม่ผู้ปกครอง ข้อค้นพบจากงานวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าพ่อแม่ผู้ปกครองยังมีความจำกัดในด้านความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรต้องเร่งประชาสัมพันธ์หรือกำหนดยุทธวิธีที่จะเปลี่ยนความคิดความเชื่อของพ่อแม่ผู้ปกครองให้เห็นว่า การจัดการศึกษาหรือการพัฒนาผู้เรียนเป็นเรื่องที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน

(4) การวิเคราะห์พัฒนาการด้วยโมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงลำดับขั้นที่สอง จากการศึกษาพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่และพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยใช้โมเดลโค้งพัฒนาการที่มีตัวแปรแฝงลำดับขั้นที่สองในการวิจัยครั้งนี้ ช่วยทำให้เห็นแบบแผนของ

พัฒนาการที่แยกส่วนระหว่างคะแนนตั้งต้นและคะแนนพัฒนาการออกจากกัน ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าตัวแปรที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุนั้นมีอิทธิพลต่อคะแนนตั้งต้นหรือจากส่วนของคะแนนพัฒนาการซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้วางแผนพัฒนาการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งครู และพ่อแม่ผู้ปกครอง

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา

(1) กลไกการทำให้ยั่งยืน ผลจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของพ่อแม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ดังนั้น การจัดกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนควรคำนึงถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะพ่อแม่ผู้ปกครองที่ดูแลนักเรียนเพื่อดำเนินการพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดหมายในทิศทางที่สอดคล้องและเสริมการทำงานของแต่ละฝ่าย การวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ควรทำเป็นระบบทั้งโรงเรียนและบูรณาการเข้ากับงานประจำของครูจะทำให้การพัฒนาพ่อแม่เป็นไปได้ดี ครูไม่รู้สึกว่ามีการะงานเพิ่มขึ้นมาจากเดิม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้การวางแผนการจัดกิจกรรมควรเป็นแผนระยะยาวที่ต้องดำเนินการ 1 ปีการศึกษาจึงจะสามารถจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาได้อย่างครบถ้วนในแต่ละมิติของการมีส่วนร่วม

(2) เทคนิคในการติดต่อประสานงานกับพ่อแม่ ข้อค้นพบที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการศึกษาของครู แสดงให้เห็นว่าครูต้องมีวิธีการในการติดต่อประสานงานกับพ่อแม่ที่มีภูมิหลังแตกต่างกันด้วยวิธีที่ต่างกัน เพื่อสามารถจูงใจให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษา เช่น การให้คะแนนบุตรหลานเพิ่มเป็นกรณีพิเศษเมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองบางกลุ่มครูต้องติดต่อสื่อสารด้วยตนเอง ในขณะที่พ่อแม่ผู้ปกครองบางกลุ่มต้องอาศัยการเชิญชวนของบุตรหลานจึงจะมาเข้าร่วมกิจกรรม อย่างไรก็ตามพ่อแม่ผู้ปกครองบางกลุ่มอาจต้องอาศัยเทคนิคการติดต่อประสานงานในหลาย ๆ รูปแบบ นอกจากนี้ยังพบว่าทำให้กำลังใจแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นสิ่งของเพียงเล็กน้อย หรือแค่เพียงการกล่าวขอบคุณอย่างจริงใจที่พ่อแม่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับครูในการกำกับดูแลบุตรหลาน เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองรู้สึกที่ตนเองได้ปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นพ่อแม่ผู้ปกครองที่ดี ทำให้มีกำลังใจในการกำกับดูแลพัฒนาบุตรหลานร่วมกับครูในเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(1) การวิจัยครั้งนี้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่จำกัดตัวแปรเชิงสาเหตุเฉพาะด้านพ่อแม่และทักษะความสามารถของครู ซึ่งอาจมีตัวแปรอื่น ๆ ที่น่าจะมีผลต่อพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ เช่น ตัวแปรเกี่ยวกับผู้บริหารของโรงเรียนรวมเข้าศึกษาด้วย รวมทั้งตัวแปรส่งผ่านที่สำคัญระหว่างพัฒนาการของการมีส่วนร่วมของพ่อแม่

และพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านคุณสมบัติหรือคุณลักษณะของผู้เรียน เช่น การกำกับตนเอง แรงจูงใจภายใน และความเชื่อประสิทธิภาพในตน ซึ่งอาจทำให้สามารถอธิบายผลของพัฒนาการของการมีส่วนร่วมได้ชัดเจนมากขึ้น

(2) การพัฒนาพ่อแม่ผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาที่มีประสิทธิผล ควรเริ่มจากการเปลี่ยนความคิดความเชื่อของพ่อแม่ผู้ปกครองที่เชื่อว่าการจัดการศึกษาเป็นภาระหน้าที่ของครูหรือโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นจึงน่าที่จะได้มีการพัฒนาวิธีการที่มีประสิทธิผลในการเปลี่ยนความคิดความเชื่อของพ่อแม่ผู้ปกครองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มพ่อแม่ที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการศึกษานักเรียน ซึ่งในงานวิจัยนี้พบว่าเป็นกลุ่มพ่อแม่ผู้ปกครองของนักเรียนที่ส่วนใหญ่มีปัญหาทางด้านการเรียนรู้และหรือความประพฤติ ซึ่งถ้ามีวิธีการเปลี่ยนความคิดความเชื่อของพ่อแม่ผู้ปกครองกลุ่มนี้ได้ก็จะสามารถทำให้เกิดการร่วมมือรวมพลังในการพัฒนาผู้เรียนร่วมกันระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครองและครูได้ดียิ่งขึ้น

(3) การวิจัยนี้มีระยะเวลาในการพัฒนาพ่อแม่จำกัดเพียงแค่ 3 เดือน ทำให้มิติการมีส่วนร่วมของพ่อแม่บางมิติยังไม่เห็นเด่นชัด จึงน่าจะมีการเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาและพัฒนาอย่างน้อย 1 ปีการศึกษา และอาจทำให้มองเห็นพัฒนาการผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนได้ชัดขึ้น และควรมีการศึกษาติดตามความยั่งยืนจากผลของการฝึกอบรมดังกล่าว